

APLICABILITATEA TESTULUI „PATTE NOIRE” LA COPIII ONCOLOGICI CU BOLI HEMATOLOGICE CRONICE

APPLICABILITY OF THE „PATTE NOIRE” TEST IN ONCOLOGICAL CHILDREN WITH CHRONIC BLOOD DISORDERS

Speranța Popescu¹, Camelia Stanciu², Adina Mariș³, Luminița Cozlea⁴

REZUMAT

Studiul de față își propune analiza prin proiecție a reprezentării traumei psihice care este determinată de o afecțiune gravă în perioada copilăriei și adolescenței, cum este cea oncologică cu impact asupra evoluției ulterioare a personalității comparativ cu copii și adolescenții fără suferințe majore. Lotul de subiecți este reprezentat de copii cu vârste cuprinse între 4 și 17 ani, pacienți din cadrul Spitalului Județean Mureș, secția de Oncologie, dintre care 70% sunt cazuri acute, iar 30% cazuri sub tratament medicamentos. Lotul 2, de control sunt copii sănătoși din cadrul unei școli generale din Târgu Mureș. În urma aplicării testului „Patte Noire”, Louis Corman, s-a analizat structura dinamică a personalității din perspectiva psihanalitică, mecanismele de adaptare și apărare a Eului, Conflictul Oedipian, Conflictul latente, Tendințe regresive, Dependență versus Independență raportate la stadiul actual, cronologic al dezvoltării psihice a subiectului. Identificarea cu ajutorul testelor proiective a unor conflicte cu impact negativ în ceea ce privește evoluția personalității la copii cu boli grave, implică instituirea de urgență a tratamentului psihoterapeutic alături de cel medicamentos. De maximă importanță este alături de îngrijirea somatică cea psihologică, aceasta din urmă putând să influențeze însăși vindecarea fizică.

Cuvinte cheie: traumatism psihic, proiecție, conflict, regresie, cancer

ABSTRACT

This study aims to analyze the projection of the representation of psychic trauma that is determined by a serious illness during childhood and adolescence, like the oncological one, with great impact upon evolution of personality in comparison with children and adolescents without major suffering. Lot of subjects is represented by children between 4 and 17 years old, patients from the County Hospital, Department of Oncology, 70% are acute cases and 30% cases under medical treatment. Control group 2 is formed by healthy children from a Targu Mures general school. After applying the test „Patte Noire”, Louis Corman, analyzed the dynamic structure of personality from psychoanalytical perspective, adaptation and defence mechanisms of „Self”,

¹ Psiholog principal psihologie clinică și psihoterapie, doctor în psihologie, Târgu Mureș

² Conferențiar doctor, Târgu Mureș

³ Psiholog clinician specialist, Târgu Mureș

⁴ Psiholog clinician în supervizare, Târgu Mureș

Adresa de corespondență:

¹ Facultate de Psihologie și științe ale educației, Universitatea Dimitrie Cantemir

Târgu Mureș, str. Bodoni Sandor, Nr.3-5,

Tel.: +40-365-401.127; +40-365-401.129, Fax: +40-365-401.125

Email: speranta.psy@gmail.com, stanciu_cameli74@yahoo.com

adinamaris1975@yahoo.com, cozlealuminita@yahoo.com

¹ Main Psychologist, clinical psychology and psychotherapy, PhD, Targu Mures

² Assistant Professor, Targu Mures

³ Clinical Psychologist, Targu Mures

⁴ Clinical Psychologist under supervision, Targu Mures

Correspondence address:

¹ Faculty of Psychology and Educational Sciences, Dimitrie Cantemir Univer-

sity, Targu Mures, 3-5 Bodoni Sandor street,

Tel.: +40-365-401.127; +40-365-401.129, Fax: +40-365-401.125

Email: speranta.psy@gmail.com, stanciu_cameli74@yahoo.com

adinamaris1975@yahoo.com, cozlealuminita@yahoo.com

Oedipian conflict, latent conflict, regressive tendencies, dependence versus independence, in relation to present chronological state of psychic development. Identification of projective test of conflicts with negative impact, regarding evolution of children personality with serious illness implies urgent beginning of psychotherapeutical treatment associated to medical therapy.

Psychological treatment is important as somatic treatment and has great impact upon physical healing.

Key words: psychological trauma, projection, conflict, regression, cancer

Motto: „Întotdeauna cei mici trebuie protejați, cei mari se îngrijesc singuri”
(C.V., 17 ani, tumoare abdominală stadiu incipient, sub tratament)

INTRODUCERE

Cancerul la copii rămâne o suferință gravă care afectează profund nu numai fizicul, ci și psihicul în evoluția sa. Din fericire, ultimii ani au înregistrat o rată mare de vindecare prin progresele terapeutice făcute de medicină.

Dar dacă corpul poate fi vindecat, ne întrebăm ce ecou are în plan psihic lupta cu această boală nemiloasă, atât pentru subiect, cât și pentru familia acestuia.

Tratamentul dur și îndelungat, ca și amenințarea iminentă a morții pot crea sechele traumatice importante în economia funcționării și maturizării psihice a copilului. Observând acești subiecți în cadrul secției de oncologie pediatrică a Spitalului Clinic din Târgu Mureș și lucrând pentru atenuarea dificultăților lor emoționale, am constatat că acești copii au ceva în plus: o aptitudine, un talent și mai multă înțelepciune. Uneori sunt atât de maturi încât ai impresia că vorbești cu un adult. Sunt un exemplu pentru noi: ne învață să avem curajul să luptăm când ne e greu, să știm că în noi sălășluiesc puteri de care nu suntem conștienți și că merită să luptăm până la capăt, indiferent de rezultat.

Pe lângă talent, maturitate și forță, copii cu boli grave manifestă anumite sensibilități (emoționale, fizice), modificări în dezvoltarea personalității, stagnări, regresii și chiar manifestări patologice. Toate acestea se datorează efectelor secundare ale tratamentului sau faptului că ei „și-au pierdut răbdarea”.

OBIECTIVE

În cadrul studiului de față ne-am propus să evaluăm reprezentarea traumatismului psihic al bolii prin proiecție, urmărind prin analiza cantitativă și calitativă a rezultatelor, acele aspecte care influențează organizarea ulterioară a personalității cum ar fi cele cognitive și emoționale relevate în scenarii

persecutorii, abandoniace, agresive, regresive către stadii pregenitale.

MATERIAL ȘI METODA

Procedura

Planul experimental a folosit ca metodă de evaluare testul proiectiv „Patte Noire” al lui L. Corman. Testul aduce în prim-plan posibilitatea înțelegerii cazurilor patologice, de fiecare dată punându-se în joc analiza conflictelor inconștiente ale subiectului.

Testul „Patte Noire” poate furniza psihologilor un mijloc de explorare a personalității în profunzime, relevând aspecte total necunoscute în manifestările clinice.

Dacă ne orientăm după stadiile evoluției freudiene, nerezolvarea unui conflict poate indica regresii, stagnări sau grave probleme la nivelul inconștientului subiectului. Acestea pot fi predictive pentru unele tulburări ca: depresia, tulburări de personalitate, tulburări în dezvoltarea sexualității sau diferite comportamente deviate.

Testul „Patte Noire” cuprinde 18 planșe (*frontispiciu, adăpătoarea, sărutul, bătaia, căruța, capra, plecarea, îndoiala, găscanul, jocuri murdare, noaptea, maternitate, visul mamei, visul tatălui, supt 1, supt 2, groapa, cuibul, zâna*), iar fiecare planșă „ascunde” un tip de conflict. Temele latente sunt:

- agresivitatea;
- sexualitatea;
- analitatea și oralitatea;
- dependența versus independența;
- complex Oedip/sexe inversate;
- rivalitatea fraternă și dorința de a fi copil unic;
- înlocuirea mamei cu o mamă ideală și sentimentul de copil orfan;

- comportamentul punitiv/autopedeșire;
- sprijinul emoțional în familie (parental).

Aplicarea testului se realizează în mai multe etape:

1. Cerem copilului să numească personajele, să le dea o vârstă și să spună ceva despre ele.
2. Copilul alege din fiecare imagine personajul care îi place și personajul care nu-i place.
3. Copilul alege imaginile care îi plac și pe cele care nu îi plac.
4. Alcătuiește câte o scurtă povestioară cu imaginile care-i plac.
5. Copilul enumeră dorințele purcelușului.
6. Povestește visul purcelușului și-l desenează.
7. Întrebare care cuprinde esența testului: „Ce părere are purcelușul despre pata lui?”

Subiecți

Pentru realizarea studiului au fost testate două grupe de copii:

- un grup experimental de 21 de subiecți cu vârste cuprinse între 4 și 17 ani, format din copii cu boli hematologice și diferite tipuri de cancer;
- un grup de 21 de copii sănătoși, cu vârste cuprinse între 7 și 17 ani.

Diagnostic:

- leucemie acută limfoblastică;
- leucemie granulocitară;
- tumoare abdominală în stadiu incipient și stadiul III;
- tumoare la coloana vertebrală și hiperhidroză cefalică cu shunt;
- cancer testicular;
- limfom Hodgkin;
- hemofilie A și B;
- PTI (purpura trombocitopenică idiopatică)
- anemie de diverse forme.

Aproape toate cazurile au fost acute (70%), iar restul sunt sub tratament de întreținere (30%).

Specificul bolilor (scurta descriere):

1. Leucemia acută limfoblastică este determinată de creșterea sau scăderea limfocitelor și se manifestă prin dureri de picioare, fatigabilitate, scăderea sistemului imunitar și alte boli asociate (copilul se îmbolnăvește mai ușor și face complicații). Din punct de vedere psihologic, copilul are stări depresive, nu acceptă boala, uneori furie, schimbări comportamentale, devine irascibil, dificil, alteori letargic, cu funcțiile psihice încetinite din cauza tratamentului care are efecte secundare asupra sistemului nervos central.

2. Leucemia granulocitară este o formă mai ușoară de leucemie, ce constă în afectarea numărului de

granulocite din sânge și poate fi tratată acasă cu tratament medicamentos ce durează câțiva ani. Impactul psihologic asupra copiilor cu acest diagnostic este mare, ei manifestând o depresie ascunsă (tristețe și tulburări de comportament, plus schimbări bruște de dispoziție), iar familia este foarte implicată în a ține sub control tratamentul copilului la ore fixe și respectând un regim alimentar și de viață foarte restrictiv.

3. Tumoarea abdominală este un diagnostic des întâlnit, mai ales la fetele între 8 și 15 ani, cauza nefiind cunoscută. După tratamentul inițial pentru reducerea tumorii, aceasta se extirpă și apoi copilul continuă un tratament pentru stoparea evoluției bolii, intrând în remisie. Dacă are un regim de viață de cruțare, copilul poate duce o viață normală și boala nu recidivează.

4. Tumoare la coloana vertebrală plus hiperhidroză cefalică cu shunt: aceste boli asociate sunt foarte grave și afectează vorbirea și intelectul copilului. Copilul are stări de lipotimie, obosește repede, nu-și poate menține atenția, orice activitate cu el desfășurându-se cu piedici și întreruperi, motivația și voința lui sunt afectate, este hipersensibil emoțional, manifestă crize de afect, isterii, oscilații de dispoziție, învață greu, înțelegerea și însușirea noțiunilor este anevoioasă. Deseori acești copii stau în comă o perioadă, în general după operație sau în cazuri accidentale.

5. Cancerul testicular necesită intervenție chirurgicală și un tratament relativ ușor comparativ cu celelalte tipuri de cancer și are un prognostic bun. În ultimii ani s-au înregistrat mai multe cazuri de cancer testicular, comparativ cu anii 2000-2010.

6. Limfomul Hodgkin este întâlnit mai ales la fete de vârsta adolescenței, este o formă ușoară de cancer (cancer limfatic) și necesită un tratament relativ mai ușor și mai scurt decât la leucemii. Prognosticul este bun și rareori copiii fac recădere, caz în care se efectuează un transplant sau autotransplant.

7. Hemofiliile sunt boli genetice, transmise de mamă copiilor de sex masculin, manifestându-se doar la aceștia, fetele fiind doar purtătoare. Este o boală gravă pentru că acești copii au restricții mari atât nutriționale, cât și de stil de viață și din această cauză resimt multe frustrări. Cu toate acestea, copiii cu hemofilie au un intelect normal și, de obicei, peste medie, compensând lipsa mișcării fizice și a „trăirii copilăriei” cu studiul. Ei sunt înclinați spre studiu, citit, calcul aritmetic și au multă răbdare în activități migăloase. Au fost cazuri în care din 3 frați băieți, toți au manifestat boala. Hemofilia se datorează lipsei factorului VIII din sânge și se soldează cu hemoragii care

nu se opresc. Tratatamentul de urgență este injectia, copilul fiind dus de urgență la spital, unde este tratat. De foarte multe ori, copiii au hematoame care apar din senin pe corp sau, pur și simplu, li se umflă încheieturile picioarelor și mâinilor și îi dor, având probleme de mișcare. Hemofilia este o boală „pe viață”, nu se tratează, ci se ține doar sub control. Impactul emoțional pentru copiii hemofilici și pentru familiile lor este foarte mare, ei având un „tratament” preferențial și la școală și, deseori, se simt „altfel”. În fiecare an se organizează tabere numai pentru acești copii, ei putând socializa și desfășura activități împreună.

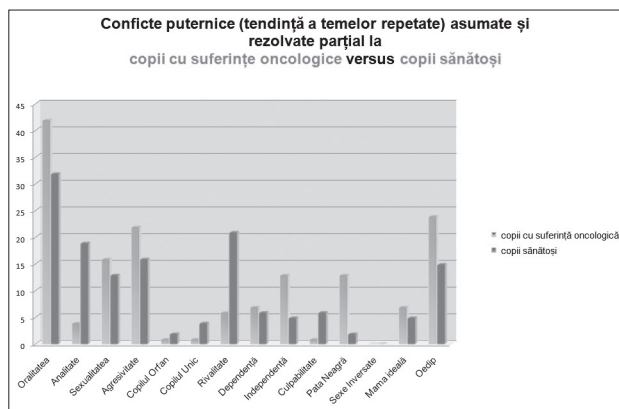
8. PTI-ul este o boală cronică de sânge ce constă în deficitul de trombocite (cu rol în coagularea sângelui și hemostaza) și se manifestă prin hemoragii care se opresc greu, petesii și hematoame. Se tratează cu corticosteroizi, aceștia având efecte „dure” asupra corpului, a sistemului nervos central și, implicit, asupra comportamentului. Tratatamentul medicamentos este îndelungat și se scoate treptat pentru că poate duce la sindrom de sevraj. Dacă tratamentul medicamentos nu dă rezultate, se scoate splina. Ca orice boală cronică, întreaga familie este afectată prin tratamentul preferențial al copilului și modificarea programului normal de viață. Probleme: neacceptarea bolii, autoînvinovățirea părinților („nu am știut să am grijă de copil”), depresie, anxietate, conflicte între membrii familiei, conflicte și gelozie între frați („pe el îl iubești mai mult pentru că este bolnav”), lipsa de speranță și îngrijorarea părinților, copilul poate deveni obraznic din cauza frustrărilor acumulate.

9. Anemia de diverse forme constă în scăderea nivelului hemoglobinei și duce la paloare, fatigabilitate, nervozitate. Se tratează cu supliment de fier sau tratament adecvat tipului de anemie. Dacă este gravă și nu este tratată, poate duce la leucemii.

REZULTATE

Aceste conflicte sunt complexe incostiente care indiferent de stimularea oferită de palnșe evidențiază aceeași temă dominantă și din acest joc de imagini și fantezme (povestiri) rezultă o schemă generală a tendințelor care domină personalitatea subiecților.

Copii cu suferințe oncologice au exprimat teme dominante legate de stadiul oral, agresiv, sexualitate, dependență/ independență comparativ cu copii sănătoși la care aceste conflicte au fost mult mai puțin evidențiate.

Conținutul latent edificator

Planșe responsabile pentru Oralitate: Supt 1, Supt 2, Capra, Nou născuții, Îndoiala/ Nehotărârea.

Planșe responsabile pentru Sexualitate: Sărutul, Nașterea, Noaptea, Visul mamei, Visul tatălui

Planșe responsabile pentru Agresivitate: Gâscanul, Bătălia, Jocuri murdare, Căruța, Groapa

Planșe responsabile pentru: Dependența/ Independența: Plecarea, Groapa

Exemplu pentru Oralitate:

Copii cu suferințe oncologice

“Gâsca 1-a prins pe purceluș pentru că a vrut să-l mănânce.”

“Tatăl cu un porcușor beau apă, un porcușor bea lapte și un porcușor se uită mirat la ei că beau ca porcii (nesimțiii!!).”

“Era fiul cu tatăl și tatăl era la iarbă verde.

- Mă duci la iarbă verde?

- Bine, fiule, te duc.

Și au mâncat și după aceea au mers acasă și purcelușul a zis fraților:

- Mi-a arătat tata unde e iarba bună și m-am distrat. Hai să mergem noi 3 frați.»

Copii sănătoși

H.D., 12 ani: ”Un porcușor visează că este cu familia, și oamenii îi hrănesc, fiind înfometat întră în mâncare și o mănâncă”

N.M., 7 ani: ”Într-o zi niște porcușori se odihneau, când s-au trezit *au băut lapte* de la capră, după aceea s-a dus acasă. Acasă *a băut lapte* cu ceilalți, după aceea s-au dus la culcare. Când s-a trezit *a mai băut puțin lapte.*”

Exemplu pentru Sexualitate:

Copii cu suferințe oncologice

“Scroafa a mai născut 3 purceluși și unul dintre oameni pune fân porcușorilor ca să fie mai comozi și unul pune mâncare. Celorlalți nu le place că vin cei mici pentru că nu vor mai fi ei cei răsfățați.”

„Cel mic se uită că mama și tata se pupă și ceilalți dorm.”

„Se iubesc. Tata o pupă pe mama.”

Copii sănătoși

C.T., 14 ani: „Cei doi părinți *se iubesc*, porcuțorul mic îi spionează”

L.A., 7 ani: „Seara dormea unul, *s-a uitat și s-a speriat*”

B.D., 5 ani: „*S-au iubit și ia dat un pupic*”

Exemplu pentru **Agresivitate**:

Copii cu suferințe oncologice

„Era un hoț care a venit să fure pe porceii deștepți. Tata și mama au văzut cum omul a încărcat porceii în căruță. Pe unul l-a călcat cu roata. Când au ajuns în căruță, a venit stăpânul porcilor și l-a prins pe hoț. L-a legat și l-a bătut, după care a chemat poliția.”

„Este ciupit de găscă de coadă și sora se uită și îi este frică să nu fie ciupită de coadă.”

Copii sănătoși

S.A., 11 ani: „Odată erau cinci porceluși, unul avea o pată și era disprețuit de ceilalți, după s-au jucat și *s-au lovit*”

B.D., 5 ani: „A fost o dată doi porcușori, unul a văzut întineric și înainte *a păpat un porc*.”

R.C., 5 ani: „Porcușorii s-au dus acasă să facă ceva, iar puiții mici și mari mâncau și *l-au mușcat* pe cel hărnicuț”

Exemplu pentru **Dependența/ Independența**:

Copii cu suferințe oncologice

„Era un râu și apa era foarte mare. Porcușorul zice:

- Nu vreau să mor, Doamne, vreau să stau lângă părinții mei.

- Bine, de data asta te ajut.

Și s-a făcut un drum și drumul l-a dus până la părinți și Dumnezeu a zis:

- Eu vin să te păzesc să nu pățești ceva.

Și s-a făcut un drum și drumul l-a dus până la frați și frații s-au bucurat. Și au venit părinții:

- Hei, fiule, unde ai fost?

- Am văzut o iarbă și am mers să mănânc și era de fapt o apă mare și m-am rugat lui Dumnezeu, care a spus că mă ajută.

- De azi încolo să nu mai mergi până nu mă duc eu cu tine.

- De azi încolo nu mai fac.»

„Un porc merge pe o cărare spre munți. Pe aici au fost duși frații cu mașina, iar el se duce să îi salveze.”

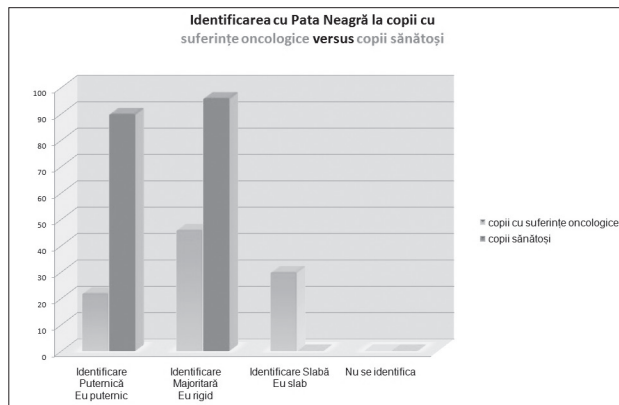
Copii sănătoși

S.A., 11 ani: „S-a supărat și *a plecat* și a început să îi fie dor de familia lui”

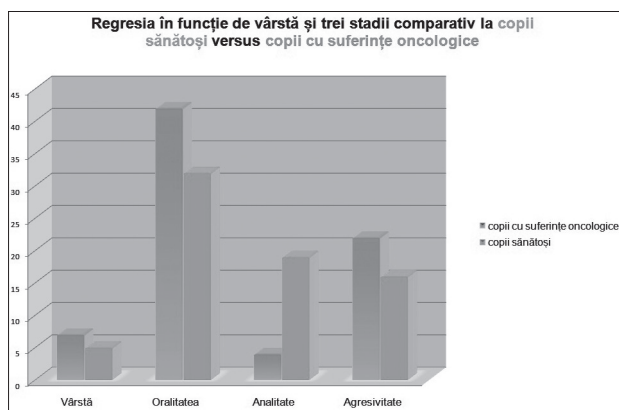
R.C., 5 ani: „*S-a dus singur* la plimbare”

S.C., 14 ani: „Era o familie cu trei copii, cel mai mic *pleacă singur* către hambar”

Plănșele preferate sunt cele în care indentificarea cu situația și/sau cu personajele corespunde situațiilor sau emoțiilor celor mai puternice cu care se confruntă subiectul în situațiile reale de viață.

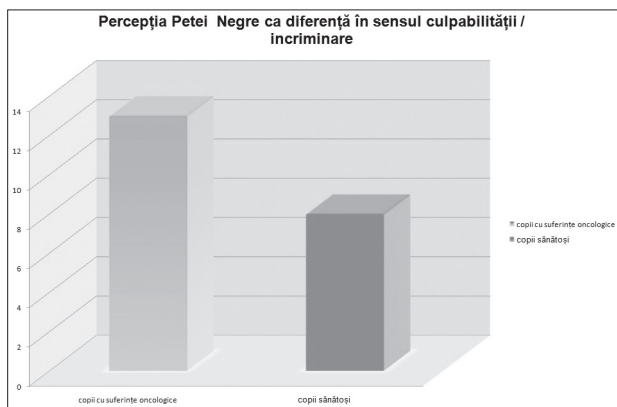

Eul considerat ca instanță de adaptare esențială pentru subiect și subliniată în fiecare situație (povestire) de modul în care a fost găsită o rezolvare printr-un compromis acceptabil al tendinței și al apărării. Analiza tematică a pus în evidență faptul că la copii cu suferințe oncologice indicatorii din grafic demonstrează existența unui eu slab care nu suportă sau suportă cu dificultate frustrațiile, în timp ce la lotul de copii sănătoși indicii obținuți în ceea ce privește situația Eul demonstrează suplețea eului, adică o bună adaptare la situațiile de viață și apar și indicatori care privesc rigiditatea eului ceea ce implică din partea subiecților asumarea situațiilor de viață într-o manieră în care implicarea rămâne totuși redusă.

Din graficul care privește regresia rezultă că lotul de copii cu suferințe oncologice prezintă dificultăți de adaptare la stadiile superioare conform vârstei cronologice rămânând în cadrul personalității puncte de fixație pe stadii inferioare: oralitate, care exprimă adesea regresia copilului într-un moment imatur al

existenței sale moment în care așa cum exprimă această fixație în oralitate, afectivitatea și hrana se confundă în protecția maternă, protecție fără de care bebelușul este condamnat să se piardă, numai ca aceste fixații pot avea o influență nefastă asupra evoluției psihice ulterioare. Din aplicarea testului rezultă că subiecții care au teme ce subliniază regresia către stadii pregenitale acordă personajelor din test vârste ce corespund de vârstei cronologice (1-2 ani).

Acest semn al eroului principal Black Paw cristalizează tendințele depresive ale subiectului atunci când aceasta așa cum s-a întâmplat în cadrul grupului de copii cu suferințe oncologice, pata neagră a fost percepută ca un semn ce face o diferență negativă între el și celelate personaje. Aspectul stigmatizant al petei, perceput simbolic ca o marcă a impurității.

Copii sănătoși

Exemplu de răspuns pentru întrebarea: **”Ce crede porcușorul despre pata sa?”**

D.B., 9 ani: ”El este cel mai frumos porcușor”

T.P., 10 ani: ”Crede că el este singurul cu pată, el și tatăl lui, și se simte bine așa”

S.C., 14 ani: ”Purcelușul crede că el este unic”

CONCLUZII ȘI DISCUȚII

Pentru grupul de copii sănătoși, tendințele apar normale și conflictele rezolvate. Ei nu trec peste efectele traumatizante ale bolii și duc o viață normală. Uneori dezvoltarea lor stadială are mici încetiniri, în funcție de mediul copilului de acasă și de gradul lor de expunere la stimuli/traume, dar aceste mici încetiniri se recuperează.

La copiii oncologici și cu boli cronice apar decalaje față de copii sănătoși pentru ca aceștia traversează o perioadă foarte traumatică tocmai când dezvoltarea lor psihologică și maturizarea lor este în curs. Boala oncologică are un impact deosebit de puternic asupra

psihicului lor și a familiilor lor și le „bruiază” toate instanțele psihicului. Ei au un *Eu slab conturat, dominat de Supraeu*, care le cenzurează manifestările din cauza frustrărilor. *Sinele este mai puternic*, acești copii fiind foarte egocentri, uneori egoiști, geloși pe frați, dornici să fie copii unici. Între Eu-Sine-Supraeu există un decalaj, iar cele 3 instanțe nu sunt în echilibru, ci în conflict. De aici apar manifestări ca:

– depresia și anxietatea;

– tulburări de comportament și modificări de personalitate;

– conflicte cu cei din jur, răbufniri, crize de afect la copii mari (peste 8 ani), când acestea nu ar mai trebui să fie);

– anxietate de separare la copii de 16-17 ani;

– conflicte cu mama, care cresc în intensitate, ei dorind înlocuirea mamei cu o mamă ideală.

Complexul Oedip este nerezolvat sau mult încetinit. *Stadiile oral, anal și genital uneori rămân nerezolvate sau în curs de rezolvare*. Uneori copiii oncologici resimt *sentimentul ”copilului orfan”*, mai ales cei care stau singuri în spital. Ei se maturizează mai repede, lucru dovedit de *gradul mare de independență* pe care și-l asumă uneori la o vârstă fragedă. Cei mici se simt încă *dependenți de mamă* și nu au curajul să își asume independență. Unii se simt vinovați pentru boala lor și ca atare *manifestă un comportament punitiv*. Toți copiii din acest lot au avut un *grad mare de agresivitate*, acesta datorată acumulării frustrărilor care răbufnesc sub formă de crize de isterie, auto/heteroagresivitate, cuvinte ”dure”, negativism. Ei sunt geloși pe frații de acasă sau pe ceilalți copii din spital. Această gelozie s-a constatat și la copii de 16-17 ani a căror mamă avea grijă de copii de 4-5 ani care erau singuri.

În general, tot lotul de copii manifestă *tendințe regresive pe toate palierele dezvoltării* lor: afectivitate, comportament, memorie, comunicare.

Cauzele acestor rezultate sunt:

– aflarea diagnosticului, care provoacă „șoc” și negare;

– perioada lungă de spitalizare;

– specificul bolii;

– lipsa părinților și a familiei;

– frustrările ce țin de procedurile medicale, durere;

– sentimentul de așteptare pentru întoarcerea acasă;

– ”speranțe năruite” și dezamăgire (“nici azi nu merg acasă pentru că nu mi-au ieșit bine analizele”);

– proiecția sumbră a viitorului (“nu voi mai trăi, nu mă fac bine”);

– sentimentul de saturație (“m-am săturat, nu mai suport”);

– sentimentul de culpabilizare și autodevalorizare (“nu mai sunt la fel”).

Dorințele zânei reflectă dorințele copiilor. Pentru tot lotul de copii, cele 3 dorințe apar astfel:

- o dorință legată de oralitate sau posesiune (să aibă mâncare/iarbă/multe mere/un palat/o mașină);
- o dorință legată de prezența părinților și a familiei (să fie mama și tata cu el, să se joace cu frații);
- o dorință cu proiecții asupra viitorului sau

prezenței în alt loc (să crească mare, să fie cu zâna, să fie departe);

- uneori dorința ca “pata” să dispară.

Copiii bolnavi proiectează „pata neagră” a purcelușului asupra bolii. Ei au ales “pata neagră” ca fiind ceva “în plus”, ceva ce “nu le place”, care “să dispară” și “le e rușine cu ea”. Ca atare, ei nu se simt bine în pielea lor, nu sunt multumiți de ei înșiși și “au ceva pe suflet, o pată” (rană sufletească).

În concluzie, copiii bolnavi sunt mult mai sensibili decât cei sănătoși și au nevoie de atenție, îndrumare, sprijin emoțional și instituirea din timp a psihoterapiei.

*

* *

Motto: “Always have to protect children, adults can take care of themselves”.
(C.V., 17 years, early stage of abdominal tumor, under treatment)

INTRODUCTION

Childhood cancer remains a serious distress that deeply affects not only physic but also psychic in its evolution. Fortunately last years have seen a high rate of healing through therapeutic advancement made in medicine.

If the body can be healed, we wonder about the echoes in the psychical life while struggling with this cruel disease, both the subject and his family. Rough and long treatment as the imminent threat of death can create significant traumatic sequelae in functioning and mental maturity of the child. Observing these subjects in the pediatric oncology department of County Emergency Clinical Hospital from Targu-Mures, and working to alleviate their emotional difficulties we found that: these children have something extra: a skill, a talent and they are wiser. Sometimes they are so mature that you feel like talking to an adult. And they are for us an example: we learn to have courage to fight when we find it hard, to know that powers dwell in us that we are aware and it's worth fighting to the end, whatever the outcome.

Besides talent, maturity and strength, children with serious illnesses show some unstables (emotional, physical), changes in personality development, stagnation, even regression and pathological manifestations. All this due to side effects of treatment or their „loss of patience”.

OBJECTIVES

In the present study we aimed to evaluate the psychological trauma of disease represented in projection, following the quantitative and qualitative analysis of those aspects that influence the results of further organization of personality, such as cognitive and emotional ones revealed in persecutory scenarios, abandoniac, aggressive, regressive to pre-genitale stages.

MATERIALS AND METHODS

Procedure

The experimental method of evaluation used a projective test „Patte Noire,” by L.Corman. The test highlights the possibility of understanding pathological cases, each time putting into game the analysis unconscious conflicts of the subject.

If we are guided by *Freud's Stages of Psychosexual Development*, an unsolved conflict may indicate regression, stagnation or serious problems regarding the subject's unconsciousness, they can be predictive for some disorders such as depression, personality disorders, disturbances in sexual development, and various deviant behaviors.

„Patte Noire” by L.Corman test consists of 18 drawings (frontispiece, drinking tank, kissing, beating, carriage, goat, leving, doubt, goose, dirty games, night, maternity, mother's dream, father's dream, breastfee-

ding 1, breastfeeding 2, den, tree, fairy) each board „hides” a type of latent conflict. Latent themes are:

- aggression
- sexuality
- analitatea and orality
- dependence versus independenta
- Oedipus complex / reversed genders
- fraternal rivalry and the desire to be only child
- replacing the mother with an ideal mother and the orphan child
- punitive behavior / punishment
- emotional support (parental).

Applying the test we go through several stages:

1. We ask the child to name the characters, to give them an age and to say something about them
2. The child chooses from each picture one character he like and one he doesn't
3. The child chooses the images he like and images he doesn't like
4. He tells a little story using the images he liked
5. The child enumerate the little pig's wishes
6. He tells a story about the pig's drem and he draws it
7. The question wich highlight the test is :”What thinks the little pig about his spot?”

Subjects

For the study we tested two groups of children:

- an experimental group of 21 subjects aged between 4 and 17 years, made up of children with hematological illnesses and different types of cancer
- a group of 21 healthy children aged between 4 and 17 years.

Diagnosics:

- Acute lymphoblastic leukemia
- Granulocytic leukemia
- Abdominal tumor in early stage and stage III
- Tumor in the spine and cephalic hyperhidrosis with shunt
- Testicular cancer
- Hodgkin Lymphoma
- Haemophilia A and B
- ITP (idiopathic thrombocytopenic purpura)
- Different kinds of anemia

Almost all cases were acute (70%) and the rest are under maintenance therapy (30%).

Specific diseases (short description):

1. Acute lymphoblastic leukemia is caused by increased or decreased lymphocytes and is manifested

by leg pain, fatigue, decreased immune system and other related diseases (child gets sick more easily and make complications). The child has psychological depression, not accept the disease, sometimes feels anger, behavioral changes, becomes irritable, difficult, sometimes lethargic, with slowed mental function due to treatment side effects on the central nervous system.

2. Granulocirara Leukemia is a milder form of leukemia that would affect the number of granulocytes in the blood and can be treated at home with treatment lasting several years. The psychological impact in children with this diagnosis with is high, they show a hidden depression (sadness and behavioral disorder plus mood swings) and the family is involved in the control of the child's treatment set at specific hours and observing the diet and a very restricted lifestyle.

3. Abdominal tumor is a common diagnosis, especially in girls between 8 and 15 ani. The cause is unknown. After initial treatment for tumor reduction, and then the removing surgery the child continues his treatment for stoping the progression of the disease, going into remission. If he has a restricted lifestyle he can lead a normal life and the disease does not recur.

4. Tumor in the spine and cephalic hyperhidrosis with shunt. These illnesses associated are extremely severe and affects the child's language and intellect. Child has feelings of faintness, tired quickly, can not maintain attention, any activity he carries with obstacles and interruptions, motivation and willingness are affected, is hypersensitive emotional, affection crises manifestations, hysteria, mood swings, learning difficult, understanding and learning n econcepts is difficult. Often these children are in a coma for a while, usually after surgery or accidental cases.

5. Testicular cancer treatment requires surgery and relatively easy treatment compared to other cancers and has a good prognosis. In recent years there have been several cases of testicular cancer compared to the years 2000-2010.

6. Hodgkin Lymphoma is common among teenage girls, is a mild form of cancer (lymphatic cancer) and requires a relatively easy treatment and shorter than the leukemia. The prognosis is good and rarely children do relapse, in which case, there is a transplant or autotransplant.

7. Haemophilias are genetic diseases passed from mother to male child and manifests itself at boys, girls are only carriers. It is a serious disease because these children have greater restrictions both nutritional and

lifestyle and due to this they experience more frustration. However, children with hemophilia have normal intellect and usually above average to compensate the lack of physical movement and „childhood living” with study. They are interested in study, reading, arithmetic and have patience in meticulous activities. There have been cases in which the three brothers boys, all showed disease. Hemophilia is due to lack of factor VIII from blood and is usually followed by bleedings which do not stop. Emergency treatment is injected, the child is brought to hospital where he is treated. Often children have bruising that occur without an external factor on the body or they swollen feet and hands painful joints with movement problems. Haemophilia is a disease „for life”, is untreatable you can only keep it under control, so the emotional impact in children and their families is very high, they have a preferential “treatment” at school so they often feel „different”. Every year are organized camps for those children where they can socialize and carry out activities together.

8. The ITP is a chronic blood disorder that consists in shortage of platelets (with a role in blood clotting and hemostasis) and is manifested by hard-to-stop bleedings, and haematomas. Treated with corticosteroids, else having harsh side effects on the physical body and central nervous system and thus on behavior. Drug treatment is long and gradually removing because it can cause withdrawal syndrome. If drug therapy is unsuccessful, the spleen it's removed. Like any chronic disease, the whole family is affected by a preferential treatment of the child and change of the normal of life. Problems: accepting the disease, parents self blaming („I didn't know to take care of my child”), depression, anxiety, conflicts between family members, conflict and brothers rivalry („you love him more because he is ill”), lack of hope and parents concern, the child can become naughty because of frustrations.

9. Anemia of various forms is a decreased hemoglobin level and lead to pallor, fatigue, nervozitate. Its treated with iron supplement and appropriate treatment to the type of anemia. If it is severe and untreated, can lead to leukemia.

RESULTS

These conflicts are unconscious complex whatever the provided stimulation by the drawings highlights the same dominant theme and in this game image

and fantasies (stories) follows a general scheme of trends that dominate the subject's personality.

Children suffering from cancer expressed dominant themes related to oral stage, aggressive, sexuality, dependence /independence compared with healthy children in these conflicts have been much less emphasized.

Edifying latent content

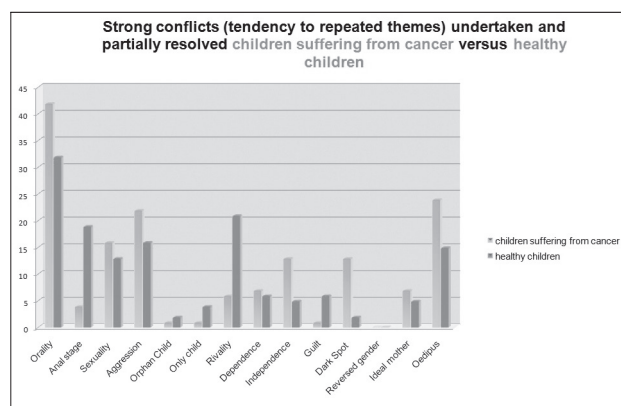
Boards responsible for oral stage: Breastfeeding 1, Breastfeeding 2, The goat, Newborns, Doubt / Indecision.

Boards responsible for Sexuality: The kiss, The birth, The night, Mother's dream, Father's dream

Boards responsible for Aggression: The drake, The battle, Dirty games, the carriage, the pit

Boards responsible for Dependence /Independence: Leaving, the pit

Example for **Oral stage:**

Children suffering from cancer

“The goose caught the little piggy because it wanted to eat him.”

“Father with a little pig drink water, a pig drinks milk and a pig watches them surprised at them drinking as pigs (rude ones!!).”

“He was with his son and father was in the garden.

- Will you take me to the garden ?

- Well, son, you will.

And they ate and then went home and the pig said to his brothersbrothers:

- Father showed me where the good grass is and we had fun. Let's us, three brothers go. “

Healthy kids

H.D., 12 years: “A pig is dreaming that he is with its family, and people are feeding them, being hungry he enters in the food, then he eats it.”

N.M., 7 years: “One day some pigs rested, when they woke up they drank milk from the goat, then he went home. At home he drank milk with the

others brother, then he went to bed. When he awoke he drank some more milk. “

Example for **Sexuality**:

Children suffering from cancer

“The pig gave birth to three little pigs and one of the people puts hay for the little pigs to be more comfortable and one of them offers food. The rest don't like that the little omnes are because they are no longer the spoiled then.”

“The little looks that mother and father are kissing and the others are sleeping.”

“They loved each other. Dad kisses mom.”

Healthy Kids

C.T., 14 years: “The two parents love each other little piggy is spying”

L.A., 7 years: “At night one is sleeping, then there was dark and he looked and got scared.”

B.D., 5 years: “They loved each other and gave him a kiss”

Example of **Aggression**

Children suffering from cancer

“There was a thief who came to steal the smart pigs. Father and mother saw the man putting the pigs in the cart. On was hit by the cart, the wheel passed over him. When they reached the cart, the farmer came and caught the thief. He bounded and beaten him, then called the police. “

“The goose is pinching his tail and sister and his sister is watching and she is afraid of not going through the same.”

Healthy Kids

S.A., 11 years: “Once there were five pigs, one had a spot and hwas despised by the others, after they played and them there was a fight”

B.D., 5 years: “It was once two pigs, one saw dark and then eat a pig. “

R.C., 5 years: “Pigs went home to do something, and large and small pigs and the big ones aet and they bit on the hardworking”

Example **Dependence / Independence**:

Children suffering from cancer

“It was a river and the water was very high. Little pigs says:

- I do not want to die, Lord, I want to stay near my parents.

- Well, this time I will help you.

There was a road and the road brought up to his parents and God said:

- I come to keep you not geting hurt.

And there was a way that bought him to his

brothers and the brothers were very happy. The parents came:

- Hey, son, where were you?

- I saw grass and went to eat and it was actually a high water and prayed to God, who said that will helps me.

- From now on don't go until I go with you.

- From now I will listen to you. “

“A pig goes on a path to the mountains. On this way were taken his brothers with the car and he goes to rescue them.”

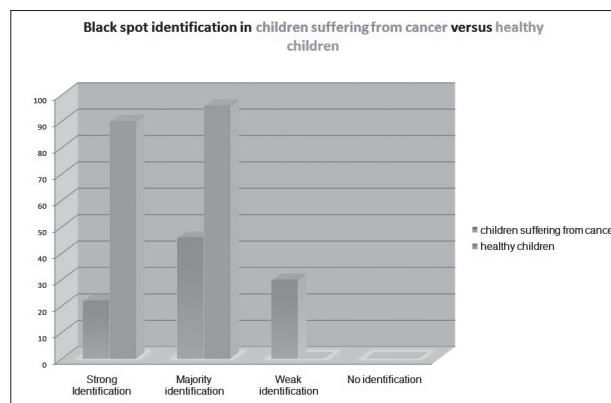
Healthy Kids

S.A., 11 years: “He was mad and he left, but he began to miss his family”

R.C., 5 years: “He went for a walk alone”

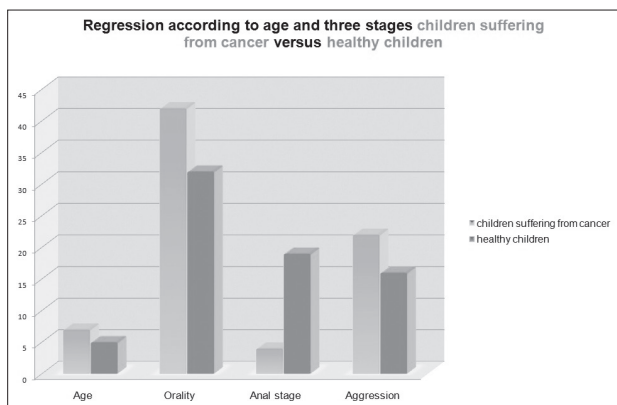
S.C., 14 years: “It was a family with three children, the youngest one goes to the barn”

Preferred drawings are those in which identifying with the situation and / or characters or corresponds to situations or emotions most powerful ones faced in real life of the subject.

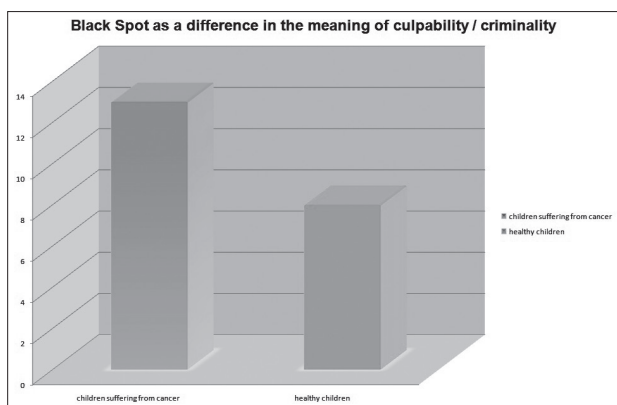

Self considered an essential court of adaptation for the subject and emphasized in every situation (story) of how a solution was found through a compromise acceptable of trend and defense. Thematic analysis revealed that children suffering from cancer have indicators in graphic demonstrates the existence of a weak Self wich hardly stand or do not bear frustration, while the group of healthy children obtained evidence regarding the situation of an flexibel self, namely a good adaptation to life situations and appears also indicators concerning an rigid self of subjects which involves taking life situations in a manner that involvement remains low.

The chart regardin regression shows results in the group of children suffering from cancer presenting difficulties of adaptation to higher stages according to chronological age in personality remaining fixed

points on the lower stages like: oral, often expressing regression in child in a moment of immaturity of its existence since that this fixation is expressed as oral confusion of affection and food in the maternal protection, protection without which the baby is doomed to be lost, only that this fixation can have a negative influence on subsequent mental development. From this test we learned that subjects who have hemispheres which emphasize regression to pregenital stages give to the characters in the ages which check with chronological age (1-2 years).

This sign of the protagonist's Black Spot crystallizes depressive trends of the subject when it happens that what really happened in the group of children suffering from cancer, black spot was seen as a sign which makes a negative difference between him and the other characters. Stigmatized aspect of the spot, seen symbolically as a mark of impurity.

Healthy children

Example of response to the question: **“How little pig feels about his spot?”**

D.B., 9 years: “He is the most beautiful pig”

T.P., 10 years: “He thinks he is the only one with a spot, he and his father, and he feels so good”

S.C., 14 years: “Piggy must think he is unique”

In terms of highlighting psychopathology problems with the help of this projective test, it may through

the obtained results in projection of the subject, to highlight an unconscious complication, a difficult conflict of identifying in an interview or an application of a questionnaire. And in the valences of the test and that in the present study it was possible to be shown a psychological echo of serious disturbances in the organic sphere. The studied groups, meaning the group of children suffering from cancer could highlight two important aspects of psychological difficulties:

1 – regressive stages, with an impact such as cessation or slowing of the psychological development of the subject with possible effects in cognitive, emotional and behavioral field

2 – depression, expressed by the lack of dynamism, sense of inferiority, failure which can lead to failures in real life.

CONCLUSIONS AND DISCUSSIONS

For the group of healthy children, trends appear normal and conflicts resolved. They do not cross the traumatic effects of the disease and live a normal life. Sometimes their development stage is small slowdown, according to the child's home environment and degree of exposure to stimuli / trauma, but these little slowdowns are recoverable.

In children with cancer and chronic diseases occur gaps between healthy children as they cross a very traumatic just when their psychological development and their maturity is in progress. Oncological disease has a great impact on their psyche and their families and jams all psychological instances. They have a very faint self, dominated by Superego, they censor their manifestations of frustration. Self is more powerful, these children are very egocentric, sometimes selfish, jealous, children eager to be unique. Between Ego-ID-Superego there is a gap, and the 3 courts are not in balance, but in conflict. Events that occur:

- depression and anxiety;
- behavioral disorders and personality changes;
- conflicts with others, outbursts, bouts of emotion in children (over 8 years);
- separation anxiety in children of 16-17 years;
- conflicts with mother, which increase in intensity, wanting her mother to be replaced to an ideal mother

Oedipus complex is unsolved or greatly slowed. Oral, anal and genital stages sometimes remain unsolved or in pending. Sometimes children suffering from cancer feel a like an “orphan child”, especially

those who are alone in the hospital. They grow mature quickly, as evidenced by the high degree of independence that they assume sometimes at an early age. Little children still feel addicted to their mother and don't have the courage to assume independence. Some feel guilty for their disease and manifests a punitive behavior. All children in this group had a high degree of aggression, the accumulation of frustration due to bursting as tantrums, self / aggression, "hard" words, negativism. Brother's jealousy is shown or regarding other children from home from or hospital. This jealousy was also found in children of 16-17 years whose mother was taking care of children aged 4-5 who were alone in the hospital.

In general, all the group of children show declining trends at all levels of their development: affection, behavior, memory, communication.

The causes of these results are:

- Diagnosis, causing „shock” and denial;
- Long period of hospitalization;
- Specific of disease;
- Lack of parents and family;
- Frustrations related to medical procedures, pain;
- Waiting to return home;
- „Shattered hopes” and disappointment („I can't go home today because my tests weren't good”);

- Projection of a black future („I will not live, I will not get better”);
- Feeling of saturation („I'm tired, I can not stand”);
- Feelings of guilt and autodevalorizare („I am not the same I used to be”).

Fairy wishes reflect the wishes of children. For all the group of children, the three wishes appear:

- desire about orality or possession (to have food / grass / more apples / palace / a car);
- desire linked to the presence of parents and family (mother and father to be with him, to play with his brothers);
- desire of projections of his future or related to presence in another place (to grow big, to be the fairy, to be far away);
- sometimes wish that the “spot” to disappear.

Ill kids project the “black spot” of the pig as a disease. They chose “black spot” as something “extra”, something “not like”, that should “disappear” and “ashamed of it.” As such, they do not feel good in their skin, not pleased with themselves and “have something on their mind, a spot” (emotional injury).

In conclusion, sick children are more sensitive than healthy ones and need attention, guidance, emotional support and early establishment of psychotherapy.

BIBLIOGRAFIE/ BIBLIOGRAPHY

1. BOEKHOLT, M. (1993), Epreuves thématiques en clinique infantile, Chapitre 6, p. 118-139, Dunod, Paris
2. CORMAN, L. (1981), Le Test PN, Tome 1, Manuel, P.U.F.
3. CORMAN, L. (1991), Le Complexe d'Oedip, Tome 2, Les Editions du Centre de Psychologie Appliquée
4. HAYEZ, J.Y., (1996), Etude de cas: Traumatisme psychique d'une leucémie, chez un garçon de 5 ans, et sa résolution, Rev. Neuropsychiatrie Enfance, Adolescence, 44 (6-7), 309-314
5. MARCKEN VANDEN M., GAILLY, G., BRICHARD, B., VERMYLEN, C., NINANE J., CORNU, G., (1996), Devenir à long terme d'enfants guéris de cancer, 44 (6-7), 276-284.
6. OPPENHEIM, D., (1996), Devenir psychologique des enfants guéris d'une affection cancéreuse, Rev. Neuropsychiatrie Enfance, Adolescence, 44(6-7), 285-294.
7. POPESCU, S., STANCIU, C., (2011), Practica testelor proiective, Risoprint, Cluj-Napoca
8. POPESCU, S., MORARU, A., STANCIU, C., MOLDOVAN, T., & SABAU, D. (2010), Quality of Life and other related factors in cancer patients, p.44, 24th Annual Conference of the European Health Psychology Society, Cluj-Napoca, Romania.